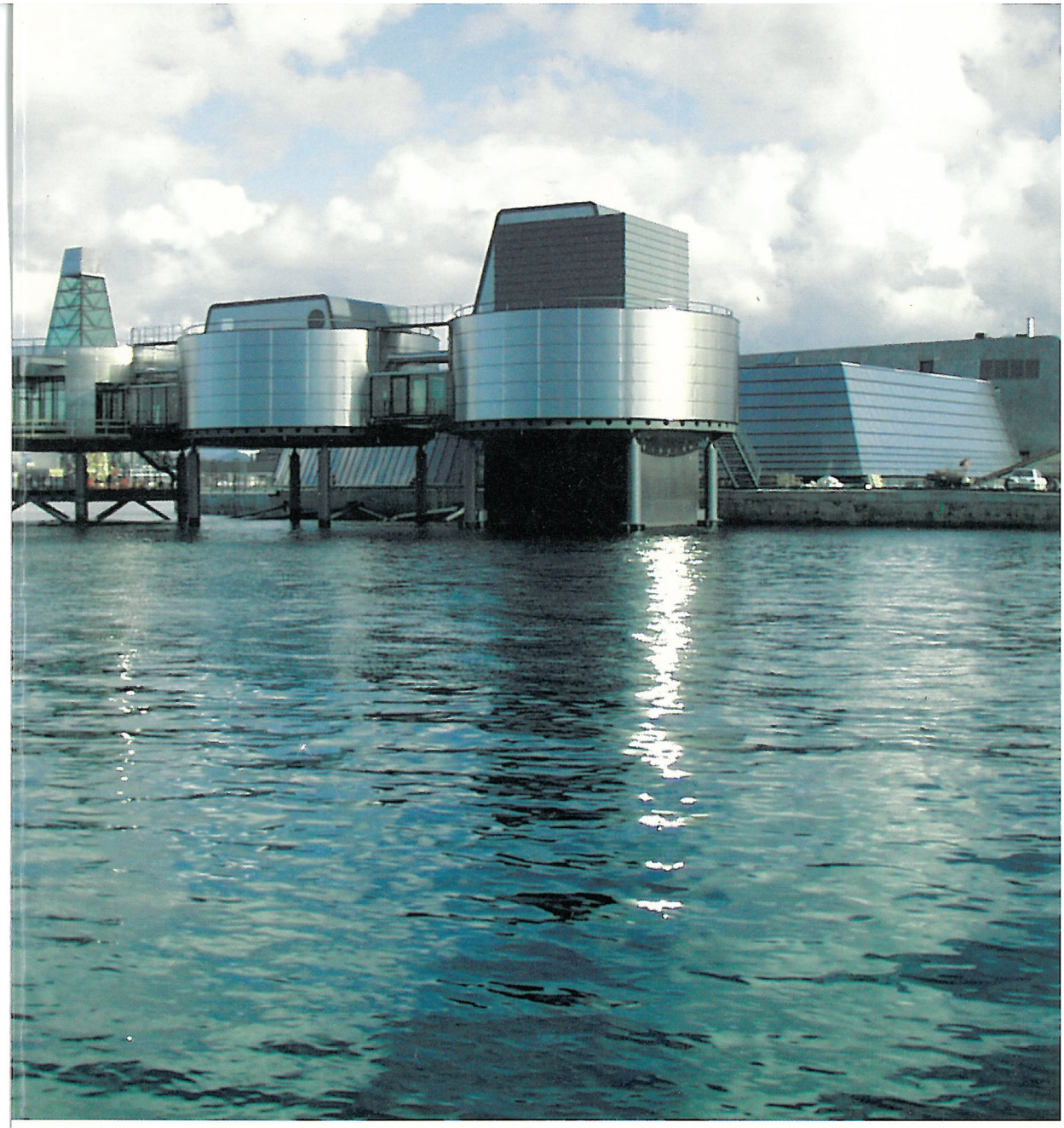

NORSK OLJEMUSEUM ÅRBOK 1998

NORSK OLJEMUSEUM

«Nærmere Nordsjøen kommer du ikke!»

Oljemuseets formidlingsutfordringer

John G. Johnsen og Eldbjørg Vaage

Norsk Oljemuseum er et ungt museum som formidler historien om en ung norsk næring. Når museet åpner i mai 1999 har det knapt lagt pubertetsårene bak seg, og utfordringen blir ikke mindre når det skal formidle sentrale sider ved en kompleks norsk samtidshistorie. Erik Rudeng, direktør ved Norsk Folkemuseum, uttalte på et seminar at «Norsk Oljemuseum er det mest monumentale og perspektivrike som finnes innen norsk museumsliv i dag. Norsk Oljemuseum er en moderne katedral». Vår utfordring blir å leve opp til slike høye forventninger.

Dette utgangspunktet gjør det til en desto mer spennende oppgave å arbeide med museets utstillinger og formidlingsstrategi. Samtidig skal museet forsøke å vise igjen i en by med et stort, godt og variert museumstilbud. Norsk Oljemuseum blir også stilt overfor store utfordringer i forhold til forventet besøk. Gjennom de år museet har vært under planlegging, er ulike høye tall omtalt i mediene. Det som ligger bak disse tallene, er en forventning fra bevilgende myndigheter om at museet allerede fra starten skal ha en betydelig egenfinansiering av virksomheten.

Alle disse forhold tilsier ærbødighet overfor oppgaven, men samtidig også store krav til museets ansatte og medspillere.

Eldbjørg Vaage er markedssjef ved Norsk Oljemuseum. Hun arbeidet i mange år som journalist i NRK Rogaland. Siden 1988 har hun hovedsakelig arbeidet med informasjon og samfunnskontakt. Hun kom til oljemuseet etter å ha vært 6 år som informasjonssjef ved RF – Rogalandsforskning.

Et lokalt museum med nasjonalt perspektiv

Oljevirksomheten har de siste tretti årene satt sitt preg både på Stavanger og resten av Rogaland. Rogaland er blitt oljefylket hvor mange har sitt arbeid i oljerelatert virksomhet og hvor forskning og næringsliv direkte påvirkes av konjunkturene på det internasjonale olje- og gassmarkedet. Lokalt er dermed bransjen en selvfølgelig del av vår hverdag, hvor vi snaut hever øyelokkene når vi ser nye grensesprengende byggeprosjekter bli slept ut byfjorden.

Vårt publikum vil primært være

de vel 300.000 innbyggerne i Rogaland. Samtidig skal vi formidle oljehistorien til personer fra andre deler av landet og forhåpentligvis også til et betydelig antall tilreisende fra andre land. For disse er «Condeeper», «gliden» og borekroner ikke en like selvfølgelig del av hverdagen. Overfor disse publikumsgruppene må vi derfor velge andre innfallsvinkler enn det som er av interesse for et lokalt publikum. Her ligger en av museets viktigste utfordringer, å skape interesse hos et bredt publikum med ulike forkunnskaper og interesser. Vi må til enhver tid være bevisst hvem som er våre målgrupper, hvordan vi skal vekke deres interesse og hvordan vi skal dekke deres behov for informasjon om den norske oljevirkeligheten.

Et museum i skjæringspunktet mellom fortid og framtid

Oljemuseets plassering ytterst på Kjeringholmen gir det en umiddelbar maritim tilknytning. Dermed understrekes et særtrekk ved norsk oljehistorie; den har sitt utspring på havet. Samtidig ligger museet i en del av Stavanger hvor sporene etter fortidens mennesker og næringer er godt synlige. Små bolighus fra tidlig på 1800-tallet veksler med butikklokaler og sjøhus. Noen steder er den gamle bygningsmassen borte – erstattet med bygg hvor hermetikkprodusenter, eksportører og skipsredere hadde sin virksomhet i første halvdel av vårt århundre.

Kjeringholmen knytter også linjene til byens maritime historie og forbindelsene til det nære omland i

*Sumpskog fra karbontiden. *NOM.*
DATAGRAFIKK VED ROBERT WILLIAMS.

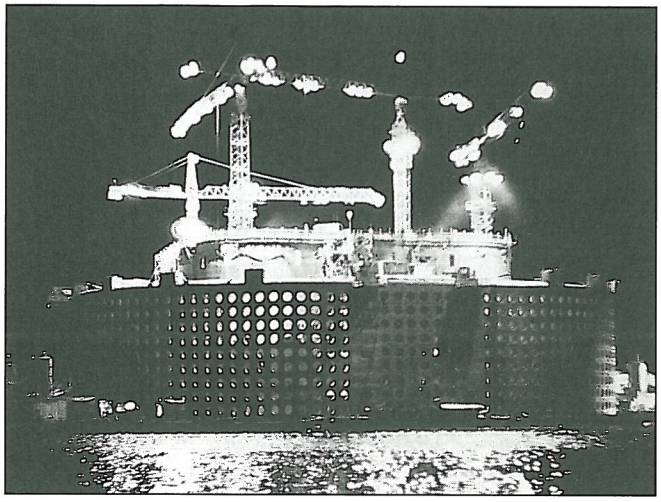

Condeep-plattformen var begynnelsen på betongeventyret med stadig større konstruksjoner som ble utrustet og slept ut i Nordsjøen.
** Mesi a.s.*
FOTO: JOHN G. JOHNSEN.

Ryfylke og de fjerne verdenshav. Så sent som i 1876 ble Nordens vakreste seilskute, «Imperator» sjøsatt fra Kjeringholmen. Gjennom museets glassfasade skuer en også mot dagens pulserende byggevirksomhet på Kværner Rosenberg. Det er mange år siden skip i tradisjonell forstand ble bygget på Rosenberg. Istedet er den ene installasjonen for oljevirksomheten etter den andre sjøsatt fra verftet. Den kontinuerlige byggevirksomheten på Rosenberg blir dermed en skiftende utstilling som samler linjene fra museets modeller og utstillinger.

Å beskrive det ubeskrivelige

Oljegeologene forteller oss at norsk oljehistorie egentlig har sin begynnelse for flere hundre millioner år siden. Da startet de prosesser som i dag gjør det mulig for oss å finne olje og gass. Slike tidsperspektiv er det nesten umulig for oss å fatte. På Norsk Oljemuseum har vi valgt å skape en 4,5 meter lang tidslinje hvor de geologiske faser kort presenteres. Vår egen tid utgjør mindre enn en millimeter i dette geologiske tidsperspektivet.

Utfordringen for museet har i tillegg vært å anskueliggjøre de landskapsformer og det plante- og dyreliv som var en forutsetning for at det kunne dannes gass og olje. Vår løsning er blant annet nykonstruerte «fotografier» fra ni faser i Nordsjøens geologiske historie. Samtidig viser museet gjennom modeller og gjenstander hvordan geologer og geofysikere arbeider for å finne olje, og i neste omgang bringe denne opp til overflaten.

Verdens åttende underverk

I internasjonal presse ble Trollplattformen omtalt som verdens åttende underverk. Denne plattformen, som var ferdig til å slepes ut i Nordsjøen i mai 1995, er det største menneskeskapte byggverk som noensinne har blitt flyttet over havet. Når vi vet at plattformen er om lag 100 meter høyere enn Eiffeltårnet, aner vi hvilken utfordring det er å forsøke å synliggjøre dimensjonene. Behovet for å bruke modeller blir tydelig når vi har med slike forhold å gjøre, men samtidig har det vært en viktig oppgave for museet å stille ut enkelte gjenstander i full størrelse, fordi vi ønsker å gi publikum muligheter for å forstå de dimensjoner det er snakk om i denne bransjen.

Dimensjonene på de ulike byggverk er en direkte konsekvens av de naturkrefter som installasjonene utsettes for i havområdene. I spenningsfeltet mellom naturkreftene og menneskenes evne til kreative løsninger, ligger mange av forklaringene på milepælene i norsk oljehistorie. Den undervannsteknologi

som har blitt utviklet i norske forskningsmiljøer, er på mange måter like avansert som romfartsteknologien.

De viktigste teknologiske sprangene har fått sin plass i utstillinger gjennom en monterrekke i museets hovedhall. Her trekkes linjene også bakover. Vi ønsker å vise hvordan nordmannen fra de tidligste tider har vært utfordret av havets muligheter og skjulte skatter. Her viser vi blant annet de første riggene som boret i Nordsjøen midt på 60-tallet, og vi viser norskkonstruerte riggtyper som Aker H3 og betongkonstruksjoner som Statfjord A og Troll-plattformen.

Den store utstillingshallen rommer også mange gjenstander som har vært i bruk i Nordsjøen. Disse supplerer og utdyper historien som fortelles gjennom modellene. Eksempler på dette er en personellkurv, «basket» og en dykkerklokke hvor publikum kan krype inn og få en følelse av hvor trang arbeidsplassen til en dykker er. Rundt denne er det skapt et spennende undervannsmiljø, der vi også viser det første norskproduserte fjernstyrte undervannsfartøyet, Snurre.

Arbeidsplass: Offshore

Arbeidet på en oljeinstallasjon kan vanskelig sammenliknes med arbeidsplasser i industrien på land. Det er heller ikke mulig å skape en realistisk rekonstruksjon av dette miljøet i museet. Vi har likevel forsøkt å gi de besøkende et innblikk i noen sider av liv og arbeid på en plattform. Veien ut til museets offshore-avdeling går gjennom en «helikopter-sluse» som gir en følelse av hvordan helikopterturen til instal-

*Boredekket kan være en skitten arbeidsplass. * Amoco.*

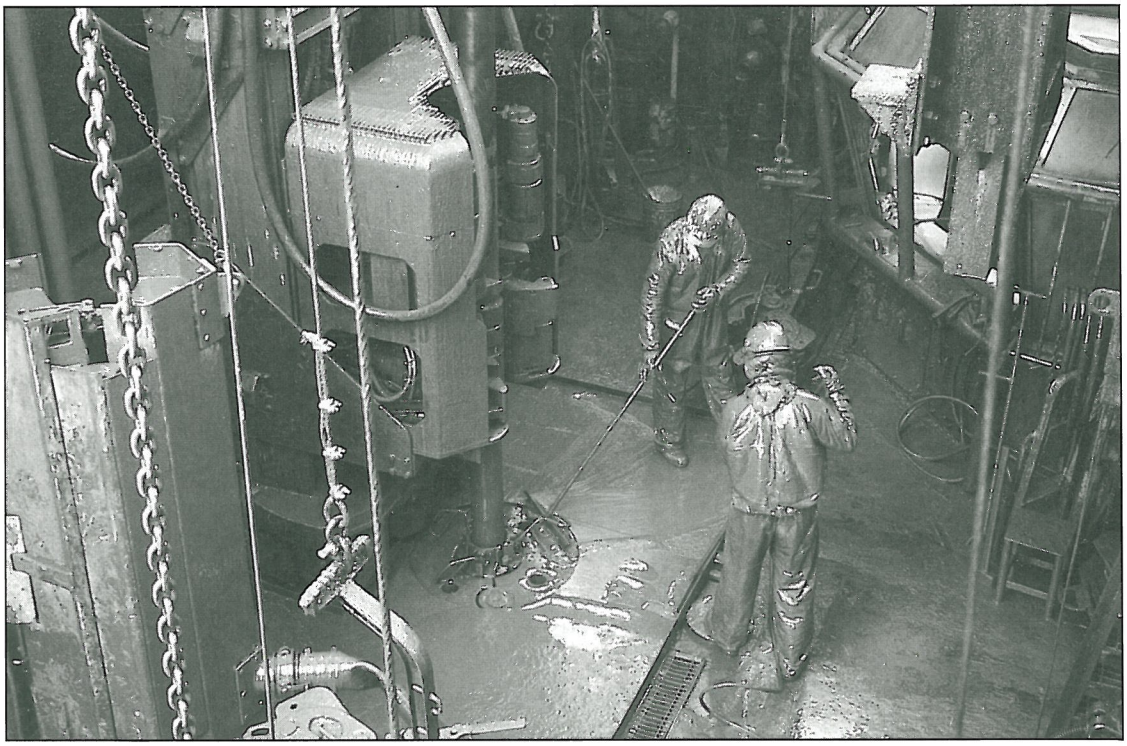

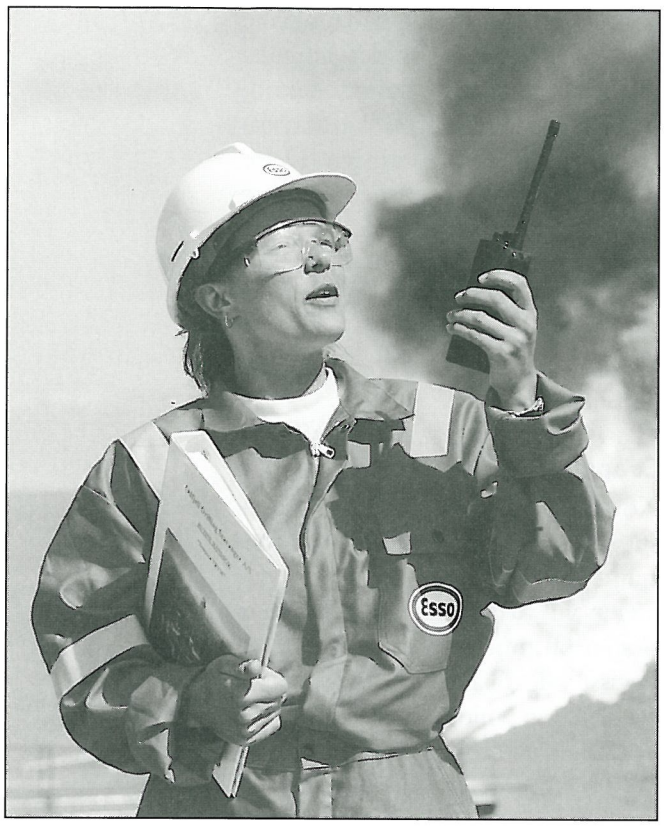

En del kvinner har etterhvert også hatt sin arbeidsplass offshore.
FOTO: ODD FURENES.

lasjonene kan arte seg. På de tre plattformene kan besøkende vandre i boligavdelingen og på boredekket. Gjennom det utstilte utstyret blir det tydelig demonstrert hvordan ny teknologi er utviklet og tatt i bruk. Tydeligst kommer dette fram på boreplattformen hvor borehytten fra en av de første oljeriggene som ble brukt i Nordsjøen, er stilt ut sammen med siste modell av en borestol, der boreren kan fjernstyre hele boreoperasjonen.

Norsk Oljemuseum har også dristet seg til å bruke en av plattformene til en opplevelsesinstallasjon. Ved hjelp av speil, billedprosjektører og lyd får de besøkende en enestående audiovisuell opplevelse.

En arena hvor oljevirkeligheten kan utfolde seg

Gjenstander og modeller fungerer i utstillingene som stoppesteder hvor vi blir minnet om viktige forutsetninger, løsninger eller begivenheter i norsk oljehistorie. Samtidig som vi markerer disse milepælene, ønsker Norsk Oljemuseum å være en arena som synliggjør menneskene som gjennom snart 40 år har hatt sitt virke i bransjen. I utstillingene blir dette ivaretatt ved å vise noen av de arbeidsmiljøene som etter hvert er blitt hverdagen for mange mennesker. Like viktig er imidlertid vårt ønske om å trekke ressurspersoner inn i et aktivt samarbeid for å fortelle om og menneskeliggjøre ulike aspekter av oljehistorien. Oljemuseet tar sikte på å formidle dette gjennom faste aktivitetsdager hvor ulike tema blir satt i fokus og utdypet. Ett tema er f. eks. «Sikkerheten i Nordsjøen". Gjennom dette ønsker vi å belyse både de krefter som en kan utsettes for under arbeid i Nordsjøen, og ikke minst, de tiltak som er satt i verk for å skape sikre arbeidsplasser på kontinentalsokkelen.

Norsk oljehistorie har hatt mange solskinnsdager, men både i konkret og i overført betydning har den også hatt sine uværsdager. For Norsk Oljemuseum er det en stor utfordring å få fram et nyansert bilde av både hverdagen i oljebransjen og de dystre dagene bransjen har opplevd i forbindelse med ulykker.

Oljebransjen – både pensum og arbeidsplass

Elever på alle trinn i norsk skole skal ha kunnskaper om ulike sider av bransjens historie og virksomhet. Samtidig vil bransjen for mange også bli en framtidig arbeidsplass. Dermed blir det en utfordring for Norsk Oljemuseum å skape et formidlingstilbud som skolene kan ha direkte nytte av i sin undervisning. Museet arbeider derfor for å etablere et samarbeid både med skolemyndighetene på ulike nivå og med enkelte skoler. Målet er at museet skal bli en forlengelse av arbeidet i klasserommet og en viktig ressurs både innenfor enkelte fag og i større tverrfaglige prosjekter.

En grunnleggende idé for museets tilbud til skolesektoren, er at vi skal fungere som en arena for skolenes undervisning. Bak dette ligger tanken om at elevene i størst mulig grad skal være aktive brukere av museet. Selvsagt kan museet tilby omvisninger, men langt mer spennende tror vi det kan bli om elevene selv må være aktive for å innhente informasjon gjennom utstillingene, museets bibliotek eller ressurspersoner. En slik læringsprosess ser vi for oss kan avsluttes med at elevene selv går inn i rollen som omvisere i de deler av utstillingene hvor de har tilegnet seg spesialkunnskaper.

Utfordringen som ligger i å gjøre Norsk Oljemuseum til en undervisningsarena, må løses i fellesskap mellom museet og de ulike nivå i skoleverket. Det er oppløftende at studenter ved Høgskolen i Stavanger, allerede før åpningen, er i gang med å utarbeide pedagogiske opplegg for ulike undervisningstrinn. Kreativitet og stadige teknologiske forbedringer er karakteristiske trekk ved oljebransjen. Dette er det naturlig for museet å synliggjøre og eventuelt stimulere, f. eks. ved at museet også kan bli et møtested for unge (og eldre) forskere. En slik aktivitet kan foregå både gjennom faste møter og spesielle aktivitetsdager.

Et åpent museum

Norsk Oljemuseum ønsker å framstå som et åpent museum i vid forstand. En sak er at museets utstillinger vil være åpne for publikum nesten 60 timer i uken. Dette er et bevisst valg, bl.a. på grunn av museets plassering midt i sentrum og fordi vi ønsker en sentral posisjon i Stavangers kulturliv. Åpenheten vil også nedfelle seg i vilje til samarbeid med ulike aktører i oljebransjen, offentlige virksomhet, næringsliv og kultursektoren. Vi ønsker at museet både skal være med å sette på dagsorden og gi innsikt i ulike sider ved norsk oljevirksomhet.

Vårt ønske er at museet blir et sted å besøke, å oppleve noe og muligens også nyte et godt måltid i museumscafeen Bølgen & Moi. Og mens kveldsolen speiler seg i Byfjorden kan en reflektere over virksomheten hos Kværner Rosenberg, stigende oljepriser og oljebransjens pionerer.